



Ақтөбе университеті



ЖАС ТАЛАНТТЫҢ ӨРКЕНІ



қаласының керкеменер лицейіне, кейін 2010 жылы Астана қаласының Қазақ ұлттық өнер университеті жанындағы колледждің «Кескіндеме» факультетіне өкелді.

Керкеменер лицейі қабырғасында жүргенде-ақ, түрлі байқауларға қатысты. 2008 жылы Чехияның, Лидице қаласында өткен – XXXVI – Халықаралық «LIDICE-2008» көрмесіне қатысып, жүлдегер атанды. Келесі жылы Беларусияның, Ляховичи қаласында өткен III - Халықаралық «Жер және адам: кеше, бүгін, ертең» атты жас суретшілер арасындағы бас жүлдені жеңіп алған болатын

Кейін көптеген Халықаралық және республикалық сайыстарға қатысып жүлделі орындармен марапатталды.

Биыл өнерге жаны құмар жан білімін ары қарай шыңдау мен жетілдіру мақсатында Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университетінің «Дизайн» мамандығын таңдап, оқуға түсті.

2015 жылы желтоқсан айының 15 күні Қазақ Хандығының 550 жылдығы мен 16 желтоқсан Тәуелсіздік күніне арналған жеке шығармашылық көрмесінің ресми түрде ашылуы өтті. Университетіміздің әлеуметтік-экономикалық және тәрбие жұмыстары жөніндегі проректоры М.О.Миров кермені салтанатты түрде ашты. Ол өз сөзінде Дәулеттің жұмыстарына жоғары баға бере отырып, болашақта шығармашылық табыстар тіледі. Сондай-ақ, керменің ашылу салтанатына техникалық факультетінің деканы, техника ғылымдарының кандидаты, доцент А.Ж.Мырзағалиев, дизайн кафедрасының меңгерушісі, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент Б.М.Моменов және оқытушылар мен студенттер қауымы қатысты. Кермеге Дәулеттің қазақ халқының тарихы мен салт-дәстүрі тақырыптары бойынша компьютерлік графика бағдарламасымен орындаған қырықтан аса жұмыстары және Астана, Ақтөбе қалаларының көріністері, батыр апамыз Ә.Молдағұловаға және тағы да басқа түрлі тақырыптарға арналған кескіндеме жанрында орындаған жұмыстары қойылды.

Үлкен өнерге қанат қаққан Дәулет Нұфтуллинге биік шығармашылық табыстар тілейміз.

Саулет НИЯЗБАЕВА,
дизайн кафедрасының аға оқытушысы,
топ кураторы

Жастайынан өнерге құмар Дәулет өзінің туған қаласы Алматыдағы Әбілхан Қастеев атындағы Қазақ Ұлттық өнер мұражайына барып, қазақтың біртуар ұлдары, Халық суретшілері Әбілхан Қастеев пен Орал Таңсықбаевтың шығармаларына сүйсінетін және сол теңдесі жоқ туындылардан үлкен шығармашылық шабыт алатын.

Сол тұлғалар сияқты қылқаламмен үлкен шығармалар жазсам деген бала арманы оны 2008 жылы Ақтөбе

АРДАГЕРЛЕРГЕ ҚОЛҒАБЫС ЕТТІ



Қазақ халқы ұрпағын әркез үлкенді құрметтеуге, сыйлауға баулып отырған Ғасырлар бойы атадан балаға мирас болып келе жатқан салт-дәстүріміз, дініміз, тіліміз, тәрбиемізді бойына сіңіріп, мақтанышпен «Мен қазақпын» деп жүрген жастарды кергенде жүректе мақтан, кеңілде қуаныш ұялайтыны жасырын емес. Арман арқалап біздің университетімізге оқуға түскен жастарымыздың арасында да бойына осындай тәрбиені, керегенділікті сіңіріп ескен жастар ете кеп.

«Қарты бар үйдің, хаты бар» деп дана халқымыз айтқандай үлкендерді құрмет тұту, оның ішінде саусақпен санарлықтай қалған соғыс ардагерлеріне ерекше ықылас таныту бұл ете үлкен сауапты іс. Себебі үлкендер біздің ақылшымыз, біздің тарихымыз.

Университетіміздің жаратылыстану факультетінің 4 курс студенті, «Достар алаңы» қоғамдық бірлестігінің жетекшісі Әділ Нұртуғанның бастамасымен «Жас Отан» жастар қанатының Қ.Жұбанов атындағы АӨМУ-ң бастауыш бөлімшесі мүшелерімен бірге жуырда бір топ студенттеріміз осындай сауапты істі қолға алып, үлкендерге қолғабыс етті.

Ұлы Отан соғысы ардагерлері Мария Зинченко мен Халим Бекмұхамед қарттың үйіне барып, жастар ауласының қарын тазалап, басқа да көптеген шаруаларын тындырып, үлкен кісілердің ризашылығына бөленіп, алғысын алды. «Жауынменен жер кегерер, батаменен ел кегерер» дегендей, ең құнды дүние – үлкеннің батасын алған жастарымыздың бұл игі бастаманы жалғастыратынына сенеміз.

Жадыра АРЕН

МЕЖДУНАРОДНАЯ АКАДЕМИЧЕСКАЯ МОБИЛЬНОСТЬ В США

Программа международной академической мобильности является одним из обязательных параметров Болонского процесса. Академическая мобильность способствует расширению научных и профессиональных интересов студентов и магистрантов, создает возможности для обучения в зарубежном вузе на длительные сроки - от семестра до учебного года.

В рамках программы международной академической мобильности с 17 августа по 14 декабря 2015 года 4 студента Актюбинского регионального государственного университета имени К. Жубанова обучались в Технологическом университете Теннесси в городе Куквилл штата Теннесси (США).



Студенты 2 и 4 курсов Акерке Куспанова, Ашим Сейткалиев, Абай Космаганбетов и Аяжан Отарова прошли полное семестровое обучение по специальностям «Социальная педагогика и самопознание», «Химическая технология неорганических веществ», «Менеджмент» и «Биология», а также улучшили уровень знания английского языка.

Студенты имели доступ к качественным образовательным исследовательским предметам на базе университета. Обучение в интернациональной среде способствовало формированию активной толерантности, изучению культуры, традиций и обычаев. Совместно с учебой студенты занимались научной работой, участвовали в культурных программах студенчества и вернулись в родной университет полными сил и энергии.

Акторгын АГИСБАЕВА



Құрманбай Мақсат Серікбайұлы, 1956 жылы 14 қаңтарда Ақтөбе облысының Родниковка селосында дүниеге келген. 1962-1972 жылдары Ақтөбе қаласындағы №28 орта мектепте біліммен сусындаған. 1973 жылы С.М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетіне түсіп, 1978 жылы сол университетті «физика, физика оқытушысы» мамандығы бойынша бітірген. Ақтөбе ауылшаруашылық техникасының ақпараттық есептеуіш орталығында инженер-электронщик, ЕС-1022 машина бастығы болып жұмыс істеді. Сонымен қатар, Ақтөбе педагогикалық институтында физика және астрономиядан сабақ берді.

ҰЛАҒАТТЫ ҰСТАЗ 60 ЖАСТА

1982 ж. желтоқсанда институт жолдамасымен А.А. Жданов атындағы Ленинград мемлекеттік университеті молекулалық физика кафедрасының аспирантурасына түсті. Ғылыми жетекшісі – физика-математика ғылымдарының докторы, профессор Карпов Сергей Владимирович. 1987 ж. маусымда кандидаттық диссертациясын қорғады. Қатты дене физикасы, фазалық ауысулар, оптика саласындағы ғылыми зерттеулермен айналысады. 37-ден аса ғылыми еңбектері бар.

Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университетінде 30-жылдан астам еңбек етіп, аға оқытушы, доцент, кафедра меңгерушісі, факультет деканы, оқу бөлімінің бастығы, бас ғылыми хатшы, кәсіподақ төрағасы қызметтерін атқарды. Университеттің қоғамдық және спорттық өміріне белсене қатысады. Көптеген жылдар бойы физика пәнінен Ақтөбе қалалық және облыстық пәндік олимпиадасының әділқазылар алқасының мүшесі немесе төрағасы болып келеді. Қазір Қ. Жұбанов атындағы АӨМУ-нің физика-математика факультетінің эксперименттік және теориялық физика кафедрасының доценті қызметін атқарады.

Бүгінгі таңда, біз Мақсат Серікбайұлын талантты, өз мамандығын жетік меңгерген, өмірден тоқығаны мол кемел ойлы парасатты жаң ұлағатты ұстаз, іскер ұйымдастырушы, жарқын бастамалардың қолдаушысы, ардақты әке, беделді отағасы ретінде ерекше бағалап, құрмет тұтамыз.

Мерейлі сәтте Сізге ақ ниетпен мықты денсаулық, қажымас қайрат, ортаймас несібе дәулет, балаларыңызға жарқын болашақ тілғейміз. Еңбекте толағай табыстарға, биік шыңдарға жете беріңіз, абырой беделіңіз арта берсін!

Физика-математика факультетінің ұжымы



ҚҰРМЕТТІ САРҚҰЛОВА ЖАЙДАРГҮЛ ЖАНЖІГІТҚЫЗЫ !!!



Білім беру саласында біраз жыл еңбек етіп, міне, мерейтойға да келіп жеттіңіз. Аккредиттеу және рейтинг бөлімінің әдіскері қызметін адал атқарып, әріптестеріңіз арасында үлкен беделге ие болдыңыз. Сізді университет ұжымы өз ісінің білікті маманы, жас мамандарға ақыл-кеңес, бағыт-бағдар беріп отыратын сыйлы әріптес, жақсы ұйымдастырушы ретінде таниды.

Уақыт деген зымырап өтіп жатыр. Осы жасқа келгенше тағдыр жолында кездескен қаншама тосқауылға төтеп беріп, қашанда жеңіске жете білдіңіз. Мұндай жетістігіңіз де терең себебі бар деп ойлаймыз. Халықта «Қарапайым өмір сүрген жан жүз жасайды» деген сөз бар. Осынау қарапайым ойдың астарында мейірімді, жүрегі таза, қиналған сәтте қол ұшын беруге дайын тұратын жүзі жылы, қанағатшыл да иманды адам туралы қаншама түсінік жатыр десеңізші! Сіз де осындай мадаққа лайық қарапайым өмір сүретін жанның бірісіз!

Құрметті Жайдаргүл Жанжігітқызы! Осы қуанышты күні Сізге деніңізге саулық, шаңырағыңызға ырыс-байлық, жүрегіңізге мәңгі жастық жалының көңіліңізге сезімнің шалқыған шаттығын тілғейміз. Әрдайым осы тыңғылықты да тындырымды қалпыңыздан танбай, табыстан табысқа жете беріңіз. Отбасыңыздан ынтымақ, басыңыздан бақ таймасын! Көңіліңіз ғұмыр бойы көтеріңкі болып, өмір айдынында қайғы-мұңды білмей, жолдасыңыз Алмаспен немере сүйіп, еркін жүзе беріңіз. Дос-жаран мен туған-туыс алдында абыройыңыз әрдайым артып, аңсаған арманыңыздың асуларына жете беріңіз!

Тілек білдіруші: Стратегиялық даму және білім сапасын бағалау басқармасы

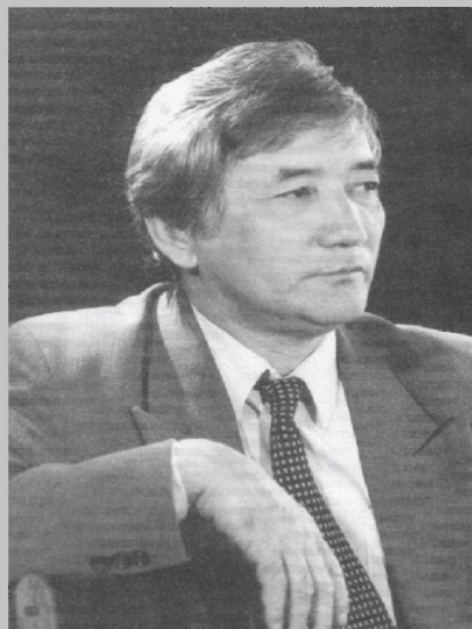


ПОЗДРАВЛЕНИЕ!

Поздравляем старшего преподавателя кафедры теоретической и прикладной психологии Жан-дарбека Ермековича Иманчиева с успешной защитой докторской диссертации на соискание ученой степени доктора PhD по теме «Магистранттардың кәсіби мәнді сапаларын дамыту»!

Профессорско-преподавательский состав и студенты специальности «Психология» искренне поздравляют Вас с этим знаменательным событием и желают дальнейших успехов, оптимизма и новых достижений в научно-педагогической деятельности!

ТАНЫМАЛ ҚАЛАМҒЕР



Мәди Айымбетов – өзінің жемісті жазушылық қызметімен қазақ, орыс және т.б. тілдерде әр жылдарда жарық көрген көркем-әдеби, тарихи-деректі шығармаларымен республика жұртшылығына есімі кеңінен танылмал қаламгер. Оның жазушылық ұстаханасынан шыққан ро-

маң әңгіме, повестің қай қайсысында да ел-жұрт, халық өмірі, ұлт мүддесі, ауыл адамдарының тағдыр – талайы, туған жер табиғаты соншалықты бір ыстық перзенттік сезіммен шынайы да шырайлы суреттеледі. Жас ұрпаққа әрқашан тәрбиелік, тағылымдық үлгі-әнәге беретін махаббат пен достық, сыйластық жайлы новеллаларының полифониялық әуенімен оқырман жүрегіне нәзік жол табатын Мәди туындылары өзінің тау бұлағындай тұнық, мөлдірлігімен кітапсүйер қауымды жаңа күндерге, үзілмес үміттер мен жарқын болашаққа жетектейді. Сондықтан да М. Айымбетовтің биік мәртебелі мемлекеттік марапат – «Құрмет» орденімен наградталуы ақтөбелік жастарды айрықша қуанышқа бөлеуде. Осы жаңалықты оқиғаға орай жерлес жазушы ағамыз, талантты қазақстандық қаламгер М.Айымбетовке қажымас қайрат, берік денсаулық, алдағы уақытта да шығармашылық зор табыстар тілғейміз!

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университетінің студенттері

«БОЛАШАҚ» – ПРОГРАММА БУДУЩЕГО

Накануне в институте педагогики университета прошла открытая лекция-презентация о работе программы «Болашақ» на тему «Программа «Болашақ» – качественное образование в условиях глобализации и стратегический инструмент развития нашего государства», которую провела PhD, профессор АРГУ имени К. Жубанова А.А.Тасимова, которая как раз-таки является выпускницей данной образовательной госпрограммы 2014 года.

Модератором мероприятия выступила заведующая кафедрой педагогики и психологии образования института педагогики АРГУ им. К.Жубанова, к.п.н., доцент Г.Б. Жуkenова. Лекцию-презентацию слушали студенты 1, 3 и 4 курсов института педагогики, магистранты

специальности «Педагогика и психология».

Целью открытой лекции было раскрытие сути и содержания программы «Болашақ», которая открывает возможность сотням молодых людей получать качественное образование в зарубежных учебных заведениях.

По словам лектора, задачей, поставленной перед ней, была мотивация студентов, магистрантов, преподавателей для участия в



обмене студентами, обеспечения мобильности путем программы «Болашақ», довести до слушателей суть программы путем анализа и пропаганды работы высших учебных заведений Нидерландов; раскрыть опыт работы учебных заведений по применению инновационных технологий обучения за рубежом; рассказать об итогах стажировки и показать на слайдах

содержание работы стажера А.Тасимовой над 2-мя проектами в ходе стажировки в вузах Нидерландов; о работе государственных органов и организации социальной жизни народов Голландии; об истории независимости страны в сравнении с Казахстаном.

На лекции также присутствовали члены кафедры, преподаватели института педагогики и журналисты СМИ.

По итогам лекции были заданы вопро-

сы, которые широко обсуждались в аудитории. Были высказаны точки зрения об образовании как за рубежом, так и у нас в стране, предложены варианты, модели, как можно оптимизировать систему образования согласно требованиям времени с целью повышения конкурентоспособности кадров на интернациональном рынке труда.

Соб. корр.



ҚИЫНДЫҚТА ҚОЛДАУ КӨРСЕТЕМІЗ...

Қазақ халқының ғасырлар бойы қалыптасқан әдет-ғұрпы, дәстүрі әлсірегені жасырын емес. Үнемі ата-ананың, тума-туыстың, қала берді көрші-қолаң, ауылдастарының бақылауында болатын жастар қазір еркіндікке қол жеткізді. Өзінің билігі өзіне тиді. Осы кезеңде жастар жан-жағына байыпты көзбен қарай ала ма? Еркіндіктің буына мастанған жас ойнап жүріп от басқан жәйттер жиі кездеседі. Нәтижесінде өмірге жас нәресте келеді. Босанған жас баласын перзентханаға немесе тіпті далаға тастап кету фактілері жиі кездеседі. Жас ананың басына түскен осындай қиыншылық кезде қолдау көрсету үшін, 2013 жылы Қазақстан бойынша жетім балалардың санын азайтуды мақсат тұтқан «Ана үйі» әлеуметтік жобасы құрылды. Бұл дағдарыс орталығының негізгі мақсаты – балаларынан бас тартпақ болған аналарға көмек көрсету. Атап айтқанда, бір жарым жыл бойы жас ана баласымен бір-бірімен қамтылады. Тегін азық-түлікпен, медициналық көмек көрсетіледі.

Және олардың кәсіби бейімделуіне, тігіншілік, аспаздық басқа да кәсіптерге үйретеді. Сөйтіп, біржарым жылда жас ананың ата-аналарымен, нәрестенің әкесімен байланыс орнатуына ықпал етуге мүмкіндік жасалады. Осы кезеңде жас ана нәрестесіне бауыр басып, аналық сезімі оянып, алғашқы райдан қайтуы мүмкін.

Бүгінгі таңда еліміздің 17 қаласында 27 орталық жұмыс жасайды. Орталыққа түскен аналардың 50 пайызы өз отбасымен табысып, қалғандары жұмысқа орналасып, білім алуын жалғастырып жатыр.

Осындай «Ана үйі» дағдарыс орталығы 2014 жылдың наурыз айында Ақтөбе қаласында да құрылды. Қоғамдық қордың директоры Таңсұлу Лақова жақында университеттің техникалық, филология факультеттерінің бір топ студенттерімен кездесті.

Өз тілшіміз

Ғалымның хаты өлмейді

КЕМЕҢГЕР ЖАЗУШЫНЫ ЕСКЕ АЛДЫ



АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНЫҢ ТУМАСЫ ЖИЕНГАЛИ ТІЛЕПБЕРГЕНОВ ӨЗ ЗАМАНЫНЫҢ КЕМ ТҰСТАРЫН АШЫҚ АЙТЫП, ҚАЛАМЫН ҚАРУ ЕТКЕН КЕМЕҢГЕР ЖАЗУШЫ. СОНЫМЕН ҚАТАР, БЕЛГІЛІ ЖУРНАЛИСТ ЖӘНЕ ТӨБЕСІНЕН ТОҚПАҒЫ КЕТПЕГЕН ДРАМАТУРГИЯ САЛАСЫНЫҢ МАЙТАЛМАНЫ. ЖАЗҒАН ШЫҒАРМАЛАРЫ АРҚЫЛЫ ЗАМАНЫҢДА МАЛҒА САТЫЛЫП, МҰҢЛЫҚ БОЛҒАН ӘЙЕЛ, АНА, ҚЫЗ ТАҒДЫРЫН МЕЙІЛІНШЕ СУРЕТТЕЙДІ. ХАЛЫҚ САНАСЫНА ЖЕТКІЗУГЕ, МӘСЕЛЕ РЕТІНДЕ ҚАРАСТЫРЫП, КӨП ЖҰМЫС АТҚАРҒАН. ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНІҢ КЕМЕЛ ЖАЗУШЫСЫН АЛҒАШ ЗЕРТТЕУШІЛЕРДІҢ БІРІ УНИВЕРСИТЕТІМІЗДІҢ ДОЦЕНТІ, ФИЛОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ КАНДИДАТЫ Ғ.НИЯЗОВА БИЫЛ Ж.ТІЛЕПБЕРГЕНОВТЫҢ ТУҒАНЫНА 120 ЖЫЛ БОЛУЫНА ОРАЙ, УНИВЕРСИТЕТ КІТАПХАНАСЫНЫҢ ОҚУ ЗАЛЫНДА «ЖИЕНГАЛИ ТІЛЕПБЕРГЕНОВТЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҚЫЗЫ ТАҒДЫРЫНЫҢ БЕЙНЕЛЕНУІ» АТТЫ ОҚЫРМАНДАР КОНФЕРЕНЦИЯСЫН ӨТКІЗДІ.

Конференция Жиенгалидің илиясқа арнап жазған хатынан сыр шерте отырып басталды. Ең алғаш сөз тізгінін ғалым Ғ.Ниязова бас тады. Өз сезінде жазушының өмір жолына тоқтала кетіп, келген қонақтарды таныстырып, сөз кезегін қонақтарға берді. Аталмыш конференцияға Жиенгали Тілепбергеновтың келіні, Нұраш Тілепбергеновтың жұбайы қонаққа келді. Ол атасының жеке қолжазбаларын сақтап қойғанын атап ете келе, егерде жазушыға арналған мұражай ашылса соған табыс етуге дайын екенін тілге тиек етті.

Конференцияда Ж.Тілепбергеновтың шығармаларына кеңінен тоқталып, талдау жасалды. Атап айтсақ, жазушының шоқтығы биік «Таңдамалылар» атты өңгімелер жинағындағы табиғат керіністері, салт-дәстүр, жер-су атаулары, ашаршылық жайлы жазған жазушының көркем ойлары, ащы шындықтары кеңінен сөз болды. Жазушының шығармаларындағы қазақ әйелдерінің басына түскен тағдыры, Меруерттің керең түсі, Сарыалтынның басына түскен тауқыметі және Бәтмәнің өміріндегі келеңсіз оқиғалар туралы студенттер шағын гана пікір сайыс ұйымдастырды. Ақан серінің барлық қазақ қызына арнаған «Балқадіша» өнін Теңел Омаров шырқап, жиналған қауымның ризашылығына бөленді. Осыдан 20 жыл бұрын Ж.Тілепбергеновтың 100 жылдығына орай, жазушының ұлы Н. Тілепбергеновтың басшылығымен Т.Ахтанов атындағы драма театры сахналанған «Перизат-Рамазан» пьесасында Перизат релін сомдаған М.Илиясова өз ойымен белісті. Амангүл Досмағанбетова өз шығармашылығынан «Жиенгалига арнау» атты елөңін оқыды.

Ж.Тілепбергенов өз заманында аққан жұлдыздай жарқ етті де, жоқ болды. Бірақ артына ешпестей мол мұра қалдырды. Ал сол мұрағатты ақтарып зерттеу, ол өрине, біздің еншімізде.

Ақжүніс НҰРПЕЙІСОВА,
қазақ филологиясы мамандығының
1 курс студенті

История научно-интеллектуальной игры. Каждый год на кафедре «Нефтегазовое дело» проходит научно-интеллектуальная игра. Целью этой игры является повышение качества знаний студентов, развитие дружественных отношений среди студентов. Научно-интеллектуальная игра проходит уже более 5 лет. Например: в 2013 году игра называлась «Білім-емір шырағы». Участие в ней принимали студенты 3-4 курсов. Победителем стала команда «Кара алтын». С 2014 года «Society of Petroleum Engineers» при АРГУ им. К. Жубанова совместно с кафедрой «Нефтегазовое дело» изменили формат игры. При этом было изменено ее название, также был создан новый логотип. Игру назвали «PetroLeader», авторами являлись Бердибек Кузембаев, Елдар Кадирбек и Жасулан Жидебай. Авторами логотипа стали Елдар Кадирбек, Канат Рыскалиев и Амандык Картжанов. Победители научно-интеллектуальной игры «PetroLeader» получают сертификаты, кубок кафедры «Нефтегазовое дело», а также специальные подарки от «ARSU SPE SC». Первая научно-интеллектуальная игра «PetroLeader» прошла 19 ноября 2014 года. Первым обладателем кубка «PetroLeader» является команда «Rockefeller». Научно-интеллектуальная игра «PetroLeader» проходит в ноябре каждого года. Игра проходит на 3-х языках (казахский, русский, английский) и состоит из трёх туров.

Долгожданная игра. Вот и конец ноября. А в конце ноября каждого года на кафедре «Нефтегазовое дело» проходит научно-интеллектуальная игра «PetroLeader». Ко второй научно-интеллектуальной игре «PetroLeader» участники готовились более двух недель. В 2015 году «PetroLeader» прошла чуть позднее, чем в 2014 году, 26 ноября. Во второй научно-интеллектуальной игре «PetroLeader» приняли участие команды ARSU RED-Stars, The House Of STARK, Gentlemen, Oil Magnates, SMART.

В каждой команде были студенты с первого, второго, третьего и четвертого курсов.

В 2015 году изменились I и III туры игры. I тур «Deaf Phone» (глухой телефон) про-

ДОЛГОЖДАННАЯ ИГРА «PETROLEADER»



Участники команды "Gentlemen", победители научно-интеллектуальной игры "PetroLeader-2015" в кинопарке (Побег из аула: операция «Махаббат»)

шел полностью на английском языке. Несмотря на это, участники смогли понять правила первого тура и отгадать скрытые нефтегазовые термины, которые были на английском языке. Во втором туре «Эрудит» было 5 ячеек, которые назывались так: «Famous persons»,

«Kazakhstan's Oil and Gas», «The Whole World», «Offshore», «All about everything». В каждой ячейке по 5 вопросов, с очками от 100 до 500. Уровень знаний всех участников игры был одинаков, так как после второго тура разница в очках команд составила всего 50-100 очков. III тур

был решающим для всех. В этом туре всем дали одинаковые логические задания на время. Участники выкладывались по полной, так как в игре есть только один победитель. А победителю достается все.

По итогам 3-го тура команда «Gentlemen» вышла вперед, опередив соперников, и стала обладателем кубка «PetroLeader-2015», также получила суперприз от «ARSU SPE SC» – билеты в кино всем участникам команды. Все участники получили сертификаты. Победившая команда будет принимать участие во II городской научно-интеллектуальной игре «PetroLeader-2016» от имени АРГУ им. К.Жубанова.

Игра прошла в дружеской обстановке, прошла лучше, чем в 2014 году: новый формат игры, интересные логические картинки и вопросы, обстановка вызвали большой интерес у студентов 1-го курса. Этот день стал незабываемым не только для организаторов игры, но и для участников, особенно для новых членов SPE. Студенты Общества инженеров-нефтяников (SPE) при АРГУ им. К. Жубанова каждый год делают все возможное, чтобы улучшить игру и сделать ее интересней.

«PetroLeader» не только научно-интеллектуальная игра, она объединяет незнакомых студентов в одну команду,

укрепляет дружеские отношения между ними.

«ARSU SPE SC» благодарит всех участников игры, всех членов «SPE» за организацию, а также кафедру «Нефтегазовое дело» за поддержку. Увидимся во II городской научно-интеллектуальной игре «PetroLeader-2016».

Соб. корр.

ОБЩЕСТВО, СЕМЬЯ, ЧЕЛОВЕК

как ключевые категории педагогического взаимодействия

2015 год принес научное оживление в наш город.

21 декабря на базе Актюбинского областного научно-практического центра состоялась Международная научно-практическая конференция «Социальное воспитание как принципиально значимый фактор качества жизни» с участием профессорско-преподавательского состава и студенчества г. Оренбурга и г. Актобе.

В пленарном докладе «Социальное воспитание и фундаментализация менталитета педагога» доктор педагогических наук, профессор, завкафедрой социальной педагогики и социологии ОПТУ (Оренбург) С.В. Сальцева подчеркнула важность развития социальной устойчивости педагога, обратив особое внимание на его профессиональный имидж.

Студентами и аспирантами Оренбурга было организовано творческое приветствие, продемонстрирован видеоклип о жизни Оренбургского государственного педагогического университета.

Преподаватели кафедры общей педагогики и психологии, а также студенты факультета иностранных языков нашего вуза приняли участие в международной конференции. В секции «Судьба образования – в сердцах и делах студенческой молодежи» студентка 1 курса Анара Култаева высказала мысль о том, что в повышении социального статуса учителя, престижности его профессии играет немалую роль создание целенаправленной визуальной коммуникации (социальные баннеры, плакаты, видеоролики, памятники, книги Славы и т.д.) и выразила пожелание установить в нашем городе памятник Учителю как дань всенародного уважения к людям этой великой профессии. В качестве доказательности своих слов студентка привела слова Конфуция: «Самое трудное в учении – научиться чтить учителя. Но лишь чтя наставника, сможешь перенять его правду. И лишь перенимая правду, народ способен почитать науки. Поэтому, согласно ритуалу, даже призванный к государю учитель не совершает ему поклона – так высоко древние чтит учителя...»



сможет принести пользу нашей стране. И такие мероприятия помогут достичь этой цели».

Большой интерес у участников конференции вызвало выступление студентки 2 курса Елены Иванько «Игрушки в этнопедагогике детства». Детская игрушка, воплощая в себе социальный опыт, накопленный людьми в общественно-исторической практике, является одним из значимых факторов социализации ребенка. Студентка на примере современных кукол (Барби, Монстер Хай) выявила общественно-педагогическую проблему: если раньше игрушка способствовала формированию морально устойчивой личности, развивая национальное самосознание ребёнка, то на современном этапе

игрушка сама по себе зачастую является воплощением агрессии и насилия и часто ориентирует ребенка на инокультуру, разрушая ещё не сформированное детское миропонимание и нравственность.



Елена Иванько поделилась своими впечатлениями о посещенном мероприятии: «От конференции я получила много положительных эмоций. На ней были озвучены те проблемы воспитания ребенка, на которые многие из нас не обращали должного внимания. Мы тесно общались с нашими

оренбургскими студентами и преподавателями, делились опытом, обсуждали проблемы воспитания в Казахстане и России. Эта конференция послужила для меня стимулом к дальнейшей исследовательской работе по проблемам воспитания».

После пленарных и секционных выступлений гости из Оренбурга побывали в нашем университете, где посетили кабинет самопознания, встретились с начальником отдела научно-инновационных программ и международного сотрудничества А.К. Агисбаевой, а также директором Института Конфуция, профессором Ли Цзяньхуном.

Светлана ТЕНЕРЯДНОВА, старший преподаватель кафедры общей педагогики и психологии

Жұбановтану

ПРОФЕССОР ҚҰДАЙБЕРГЕН ЖҰБАНОВ ЖӘНЕ ОНЫҢ ҒЫЛЫМИ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МҰРАСЫ

Құдайберген Қуанұлы Жұбанов 1899 жылы Орал облысы, Темір уезінің (қазіргі Ақтөбе облысы, Жұрын ауданы) Темір-Орқаш болысына қарасты сегізінші ауылдың Қосуақтам деген жерінде туады. Әкесі Қуан орташа дәулеті бар адам болады.

Құдайберген сол 20-шы жылдардың орта шенінен бастап-ақ тіл зерттеу мәселесімен шұғылданады. Өзі араб, парсы тілдерін жақсы білетін және ол тілдердің грамматикасын жетік меңгерген Құдайберген Қуанұлы қазақ орфографиясын ілгері бастыруда араб графикасына негізделген ескі жазудың көп кемшіліктері барын түсінеді. Сөйтіп, 1925 жылдардан бастап латын жазуына негізделген жаңа әліппені қабылдау жөнінде Москва, Алматы, Қызылорда қалаларында болған айтыстарға белсене қатысады. Бұл кездері Қ.Жұбанов Ақтөбедегі губерниялық оқу бөлімінің инспекторы, әрі методика жөніндегі нұсқаушысы болып қызмет істеп жүреді. Сондықтан ол тек лингвистика емес, оқу-тәрбие жұмыстарымен, мектепке байланысты басқа да көптеген мәселелермен шұғылданады. Сол кезде Құдайбергенмен қызметтес болған адамдар оның психология, педагогика, логика жөніндегі еңбектерді тынбай оқитынын айтады. Құдайберген тек қоғамдық пәндерді біліп қана қоймай, математика, физика, химия сияқты ғылымдардан да едәуір хабардар болған адам. Ақтөбеде қызмет істеп жүрген кезінде ол бір жағы

физиология, рефлексология тәрізді ғылымдарды үйреніп, әрі тіл мәселелерін зерттеп, Поливанов, Богородицкий, Мещанинов, Ағамалы-оғлы тәрізді аса ірі тіл мамандарымен хат жазысып отырса, екінші жағынан – қаладағы педагогикалық техникумның студенттеріне математикалық пәндерден сабақ береді. Негізінде бірнеше пәнді қатар зерттеу Құдайбергеннің басты бір ерекшелігі тәрізді. Бұлайша әр алуан ғылымнан мағлұматты болуының арқасында Құдайберген өзінің ой-әрісі, білім шеңбері жағынан, сөз жоқ, басқалардан анағұрлым жоғары тұрды. 1928 жылы республиканың Ағарту халық комиссариаты Қ.Жұбановты Алматыға қызметке шақыртып алдырады да, біраз уақыттан кейін, яғни келесі 1929 жылдың қаңтарында, іс-сапармен Ленинград қаласындағы Шығыстану институтының аспирантурасына оқуға жібереді. Құдайберген аспирантураға түркология мамандығы бойынша түседі және институтта ассистенттік қызмет атқарады, сол жылы Қызылорда қаласында болған жаңа әліппе конференциясына институт атынан қатысып сөз сөйлейді. Бұл кезде Қ.Жұбанов жаңа әліппеге көшумен байланысты қазақ емлесін жетілдіру мәселелерімен мықтап шұғылданады. Жоғарыда аталған конференцияда негізгі көңіл бөлінген мәселелердің бірі – орыс тілі арқылы енген бірсыпыра жаңа сөздерді қалай жазу керектігі болады.



Құдайбергеннің осы жөніндегі пікірі қазіргі кезде біздің жазу практикамызда жүзеге асып отыр. Конференцияға қатысушы кейбіреулердің: «Орыс сөздерін қазақ әуеніне көндіріп, бұзып жазайық, мұның өзі сингармонизм заңына сай келеді» деген ұсынысына қарсы шығып, ол термин сөздердің түбірін өзгертпей жазу керектігін, сөздерді бұзып айту сингармонизм заңына байланысты нәрсесіз емес екенін дәлелдейді. Конференцияда айтыс тудырған екінші бір мәселе – латын

әріпіне негізделген жаңа жазуымыз үшін бас әріпті қабылдау туралы болады. Құдайберген бұл жөнінде де келелі пікір айтады. Жазу емлесін жолға қою, мәдениетті елдердің жазуына бір табан жақындау үшін, бас әріпті қабылдап алудың мәні зор болатынын, ескі араб жазуының дәстүрімен шектеліп қалушылықтың қате екендігін ол жан-жақты пайымдап түсіндіреді.

(жалғасы бар)

ӘКЕ

(Қ.Жұбановтың әкесі Қуан жайында)

Өзі зерделі, кезі ашық Қуан «ендігі жерде қазақ баласы ата салтымен жүріп күн кере алмайды» деп ұйғарады. «жаңа заманның ағымына ілесу үшін халыққа оқу-білім қажет. Кезі ашық адам ғана аяғын заман ағымымен тең басады» деген тоқтамға келеді. Бұл ойын туысқандарына да айтып көреді. Олардан аса мықты қолдау таппаса да, ол өз ойынан қайтпайды. Қ у а н мұсылманша хат таныған адам бола тұра, езі молдалық құрмаған, бірақ сол елден медреселі мешіт салдыруға атсалысып, қырғыздан келген Омар және Оспан атты ағалы-інілі оқымысты имамдарды жаңа мешітке шақыртқан Қуан балалары да әуелі сол мешіттен оқып, сауатын ашқан. Бірақ Қуан бұнымен қанағаттанбайды, Темір-Орқаш болысында екі орыс-қазақ училищесі ашылуға тиісті екенін естіп, Орынборға барып, сол училищенің біреуін өз ауылынан аштыруға рұхсат қағаз алады. Қуанның мектеп ашуды сұрап жазған арызы Орынбор мұрағатында сақтаулы. Бұл мектеп бір кластық деп аталатын, оқу мерзімі үш жылдық орыс-қазақ училищесі екен. Қуанның өзгелерден ерекшелігі сол – балаларды оқыту үшін арабшаны шала білетін «дүмше молданы» емес, жаңа сипаттағы, кезі ашық мұғалімді іздестіреді. Ауыл адамдарының жаңалық атаулыны үрке қабылдайтын әдеті емес пе, әуелі балаларын «бұзылып кетеді» деп бермей қояды. Оған Қуан қыңа қоймайды, «жалғыз оқыса, ойын баласы ғой, зеріпп кетеді», - деп Құдайбергеннің қасына екі жас үлкен апасы Аққатты, қарындастары Дәмет, Зибә, Ағибаны, інісі Тәпәнің қызы Бәтиманы қосып оқытады. Балаларына ұстаздыққа Уфадағы жоғары дәрежелі «Ғалия» медресесін бітірген, кейін «Қазақ ССР мектебіне еңбегі сіңген мұғалім» атағын алған Әбділла Беркіновті, Троицкідегі мұғалімдер семинариясын бітірген Совет кезеңінде Орқаштағы бір кластық орыс мектебінде ұстаздық еткен Хұсайын Ашығалиевті шақырады.

Ауылдан орыс мектебін ашу, онда ұлдарына қоса, қыздарды да оқыту, Орынбордан, Уфадан қазақ, орыс және татар тілінде шығатын газет, журналдарды, кітаптарды жаздырып алу Ақжар еңіріне Қуан Жұбанұлы әкелген алғашқы жаңалықтардың басы болатын. Бұл жаңалыққа ауыл адамдарының қайсыбіреулері қарсы болғанымен, көпшілік мақұл көреді. Мал басы әкесі Жұбанның тірі кезінде-ақ шығындалып қалған Қуан мал есіргеннен гөрі балаларын оқытуды жөн көреді. Өз баласын мал соңына салғысы келмеген Қуан басқаларды да қанағасы келмейді. Бұрынғы жылына бес киім, бір бұзаулы сиыр беріп ұстайтын қойшы, малшы, жылқышының орнына малды жалға беру амалын табады. Сөйтіп, Қуан әр ауылдағы кедей отбасыларына малын қағаздатып, нәсірге бөліп береді. Қуаннан мал алған адамдар мал басын түгел сақтайды және жыл сайынғы телдің тең жарымына ие болады. Малдың сүті де сол мал баққан адамдардың ішіп-жеміне қалады. Сауын ретінде Қуан үйіне небары 4-5 сиыр малын, сол шамалы бие ұстайды. Сондықтан үйіне қонақ келсе, қойды бір ауылдан, соғымды тағы біреуден алдыртады екен. Бұндай еңшілестіктен Қуан үйінің малын баққан отбасылар өлденіп алады. Мұны көрген басқа ауылдың жалшылары өз қожайындарына наразылық білдірсе, олар Қуанға реніш білдіретін де болыпты. Бірақ Қуан өз емірін сол кедей-келшіктің күнкеріс халін ойлаумен еткізсе керек. Құдайбергеннің әкесі Қуан міне, осындай адам болған. Ол кісі 1919 жылдың күзінде қырық тоғыз жасында жүрек ауруынан дүние салыпты. Қуан, әрине, академик болған жоқ. Оның заманында қазаққа академия болған да жоқ. Дегенмен, өз кезеңі үшін Қуанның білімі мен ақылы халық академиясына барабар еді. Заманның ағымын байқап, өз балаларын жасынан оқу-білімге, өнерге баулып, жаңа өмірге дайындай білген қадірлі әке болыпты.

ОЛАР БІЗДІҢ МАҚТАНЫШЫМЫЗ!

Мен Қ.Жұбанов атындағы Жұрын орта мектебінде оқимын. Қ.Жұбанов атақты лингвист, қазақ тілін зерттеуші ғалым, тұңғыш профессор. Ол көп тіл білген, полиглот болған. Бұрын Жұрында екі жылдық орыс мектебі болған керінеді, ағайынды Ахмет пен Құдайберген Жұбановтар осы мектепте оқып, сол кездегі білімдер, ел арасында аса беделді Абдолла Беркінов, Құсайын Ашығалиев сияқты ұстаздардан дәріс тыңдап, тәрбие алыпты. Ұлы ғалым жерлесіміз Құдайберген ағаның туылған күніне орай, жыл сайын мектебімізде оқушылар мен мұғалімдердің қатысуымен мерейтойлық конференция өткізіледі. Мектебіміздің қазіргі кезде Қ.Жұбанов атындағы университетпен тығыз байланыста болуы да біздердей жас ұланның ғылымға – білімге айрықша ынтасын, құлшынысын арттыруда. Тағы бір айтатын жәй – Қ.Жұбановтың балалары мен ұрпақтарының Ембіге етіп бара жатқанында жол-женекей болса да, мектебімізге соғып, кездесулер өткізіп тұратындығы. Әрине, қасиетті Мұғалжар жерінің топырағынан Құдайберген, Ахмет ағалар мен Ғазиза, Ажар Жұбановалардай адамдар шыққаны біздер үшін зор мәртебе, үлкен қуаныш, ейткені, біз оларды әрқашан үлгі тұтамыз және осындай аталарымыз бен апаларымызды әрдайым мақтан етеміз.

Лаззат МУСАФАЛИ,

Қ.Жұбанов атындағы Жұрын орта мектебінің 4Б класс оқушысы

ҚҰДАЙБЕРГЕН ЖҰБАНОВ ӘЛЕМІ

Профессор, қазақтан шыққан дара тұлға – Құдайберген Қуанұлы Жұбановты білмейтін қазақ жоқ деуге болады. Соған қарамастан қазақтың дарынды мұндай ұлын өлі танып үлгермеген үлкен адамдар да, жастар да жеткілікті. Олай болса, бүгінгі жас ұрпаққа тіл білімінің дара тұлғасы, қазақ руханиятының көрнекті екілі Қ.Жұбановты танымау қазақтарға үлкен айып.

Қ.Жұбанов - таланты сан қырлы тұлға. Оның қазақ тіл білімінің барлық салалары бойынша қалдырған іргелі ғылыми еңбектерінің маңызы зор.

Біз, жұбановтанушы мектеп оқушысы үшін Қ.Жұбановтың өсіресе фонетикаға қатысты «Қазақ тілі грамматикасын» танып білудің орны ерекше. Себебі, ғалым ағаның ғылыми жазбаларында дыбыс, сапасы мен саны, сингармонизм, екіпін туралы жүйелі баяндалады, оқи қалсаң кім-кімге де ете түсінікті.

«Қазақ тілінде сапасы әртүрлі болатын дыбыстардың арнаулы саны бар» екенін айта келіп, Қ.Жұбанов «Қазақ тілінде 26 түрлі дыбыс бар» екендігін көрсетеді және ол дыбыстар 51 дыбыстың орнына жүреді» дейді. Құдайберген аға дыбыстарды дауысты, дауыссыз, сонор дыбыстар деп үшке жіктейді. Дыбыстар туралы оқысаңыз Қ.Жұбанов әлеміне терең бойлайсыз. Қызығы мен қиындығына тап келесіз. Дегенмен, әуендер мен дыбыстар құпиясын зерттеп білгісі келетін және болашақ мамандығын фонетика, физика ғылымдарымен байланыстырғысы келетін мен сияқты шәкірттер шынымен қолға алса, ол қиындықтарды өзінің құш-қайратымен бір кісідей-ақ жеңе біледі деп ойлаймын.

Жалпы қорыта айтсам, Қ.Жұбанов әлемі – құпиясы тереңде жатқан қызықты әлем. Қ.Жұбанов мұрасы – болашақ ұрпақтың еншісі, қастерлеп, қадірлейтін қазынасы. Сондықтан, қадірменді достарым, біз бәріміз Құдайберген ағаның лайықты ізбасары болайық!

Дархан ИСЛАМ

Қ.Жұбанов атындағы Жұрын орта мектебінің 7-класс оқушысы

Ұлт болашағы ұрпақ, ұрпақ болашағы ұлттық тәрбиеге тәуелді. «Тәрбиесіз ескен талантқа амал жоқ» - деген түркі ойшылдарының ұғымын ескерсек, өнегесіз ескен ұрпақ ұлт болып қалыптасуға, тұлғалануға дәрменсіз келеді. Себебі кісілік ұлттық санадан туады, ұлттық сана қашанда жастың бойында ұлттық тәрбиемен қалыптасып отырған.

Қазақ ұлтының өмір сүру жолында елдің түсінігіне айналған ұғым өнеге. Өнегені ата-бабаларымыз ұлттың өмірін жалғайтын қасиет деп түсінген. Аға ұрпақ буынның тектілігінен туған қасиеттер, қазақ зиялыларының тарихи, қазақтың тәрбиесі, балаға үйреткен өсиеті уақыт ете келе ұлттың дүниесіне айналып отырады. Бұның мәні өмір болмысын ақыл биігінен зерделеп, өмір сүруде ұлт болашағына сауаттылықпен қараған ата бабаларымыздың рухани деңгейімен елшенеді.

Ата-баба өнегесі деп қазақ қоғамының қалыптасу тарихынан бастап, халықтың ұлт болып қалыптасудағы қасиеттері мен өмір сүру тәсілінен туындаған рухани құндылықтарды айтамыз. Ұлттық өнеге ұлт болмысының ерекшелігін, табиғатын, дүниетанымын, дәстүрі мен мәдениетіндегі даналықты көрсетіп отырады. «Қазақ өнегесі» ұғымының мәніне назар аударған адамға алдымен қазақ ұлтының отбасылық мәдениеті мен дәстүрі, қарияларымыздың ұрпақтың тілеуін тілеген мінезі, қазақ баласының батыр, ержүрек болып өсейетіндігі, елдігі, бір сөзбен айтқанда елдің ел болудағы жетістіктері, кейінгіге үлгі болатын жөн сілтейтін іс әрекеті (тарихтан) көрінеді.

Қазақ өнегесінің бастауы қазақтың кеңе тарихында. Сақтардың, Түркілердің өмір салты, қоғамы, жауынгерлігі, жылқы малын қадірлейтін мінезі қазақ өмірінде жалғасты. Қазақ жерінен табылып отырған кеңе дәуірдегі (қазақ ұлтының ата тарихынан ақпарат беретін) жәдігерлер бұдан 3000 жыл бұрын (тіпті одан да әрі) бүгінгі қазақ даласында өмір сүрген тайпалардың жылқыны келік ретінде пайдаланып, бие сүтінен қымыз ашытып, жылқының етін жегендігін дәлелдейді. Сонау сақтардан арғы уақыттан бастау алған қазақтың ұлттық азық-түлік өнімдері, оны жасаудың технологиясы (мал союда оны жілікке белу, сүт өнімдері және т.б.) әлі күнге дейін ұлт өмірінде жалғасуда. Ұлттық кеңеден бастау алатын бұндай азық-түлік өнімдерін өндіру, пайдалану технологиясымен қатар ұрпақтың ел қорғаудағы жаумен күресу техникасы тағы бар.

Бала тәрбиесіне ерекше мән берген қазақ ұлты тәрбиедегі білімді баланың санасына жеткізетін өнер түрлерін шығарған. Бесік жыры, әңгіме, ертегі, қиял ғажайып ертегілерді балаға әңгімелей беру, қазақтың бала тәрбиесіндегі ерекше орын алатын ұстанымы. Ертегі әңгімелерді балаға қазақтың үлкен адамдары әңгімелейді. Бала балаға ертегі үйретпеген, ананың балаға айтқан бесік жыры баланың жан дүниесіне тілдің, мейірімнің рухын ұялататын дүние. Ата-ананың мейіріміне беленіп, оларға жақын ескен бала отанына, дәстүріне жақын еседі.

Адамзат тарихында тұңғыш рет медицина ғылымының негізін салған Ибн-Сина балаға алғашқы тәрбие, ем ананың үнімен беріледі деген. Шыныменде тарихымызға үңілсек қанша қиыншылығы мол уақытты басынан өткізген қазақтың әр бір адамының өмірге сауатты қарап, қоғамның ауырталығына төзімділік танытқандығын жасыру мүмкін емес. Бұның себебі баланың жан дүниесіне терең деңгейде көңіл белген қазақ тәрбиесінде жатыр. Жоғарыда айтқанымыздай жырдағы өнегені жастайынан тыңдап ескен бала өмірге құштар келеді, ол үшін өмірдің бұрышындағы әр бір қиындық ақылмен шешілетін, ерік жігермен жеңілетін, төзіммен өтілетін нәрсе. Жүсіпбек Аймауытов айтқандай, «Адамның өзін тануы, өз жолын табуы ете қиын. Бұл қиындық әсіресе жастардың басында: олар тәжірибесіз, олар көңілі, ойы құбылмалы, толқымалы, сондықтан өзін сынай алмайды. Өмір жолдары тараулы. Жастар тоқсан жолдың торабында: қай жолға түсерін білмей, дағдарыды. Егер жазатайым болып, теріс жолға түсіп кетсе, өмірі екінші кетпейді». Адам өзін сынау үшін оған өмірден сабақ үйрететін тәжірибе, білім қажет. Ал қазақтың балаға үйреткен тарихи дүниелерінде, ертегілерінде, аңыз әңгімелерінде өмірдің тәжірибесі мен білімі мол

Қазақтың ұлттық тәрбиесінде көңіл бөлінген нәрсегердің бірі-ұрпақты тазалыққа, ұқыптылыққа, еңбекке баулу. Бесік қазақ ұлтының ұрпақты тәрбиелеудегі негізі құралы. Бесікте жатқан баланың тыныш ұйықтайтындығын, бесікте тербелген баланың ми қан тамырларының дұрыс, әрі тез жетілетіндігін қазақ ерте түсінген. Бесіктен бастап, ел өміріне бала өмірімен жалғасатын қазақ тәрбиесінде қазақтың



Үмбетхан СӘРСЕМБИН,
Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университетінің әлеуметтік – саяси пәндер кафедрасының меңгерушісі, философия ғылымдарының кандидаты

идеясы жатыр. Ол ел болу идеясы. Ел болу үшін ел ісіне қызмет ететін адам ер болуы қажет. Ер мінезділік адамды мақсатына жеткізеді, ер мінезді әр бір адамның ісі ұлт мүддесіне бағытталса елдің рухы өседі. Сондықтанда, қазақ балаға ер мінезділікті өмір арқылы үйреткен. Қазақ балалары 5-7 жасқа келгенде тайға мініп, атқа шабуды қатарластарынан үйренген Тайға мініп жарысу, атпен аң аулау, ат үстінде жүріп ұлттық ойынның түрлерін меңгеру баланы ептілікке, қарулы болуға, жинақылыққа бағыттайды. Себебі аттың үстінде отырған адам жинақы, икемді болады. Ол кездегі қазақтың мінген аты әрине қазіргідей емес, асау жылқы, қазақ асау мінетін болған Қазақ баласы жылқыдан асауды таңдап үйрететін болған

Жастайынан ел өмірімен баланы таныс қылу, ел тұрмысын, ел тұрмысындағы елдің болмысын, дәстүрін баланың санасына жеткізу ата-ананың тектілігі, бұл дәстүр ұрпақты тектілікке бағыттайды. Себебі тектілік қазақты тәрбиенің негізгі күші. Ұлтының төл құндылықтарын жастайынан санасына сіңіріп ескен бала ұлттық санамен өсейеді. Ұлттық санамен өсейген қазақ тұлғаларының өмірінен ұғынатынымыз ұлттық тәрбиемен рухы жетілген жастар болашағына өлінің мүддесі тұрғысынан қарап, ұлтының тағдырына ара түсетін, игілігіне қызмет ететін тұлға деңгейіне жетеді.

Алаш зиялылары айтқандай, әр адам ұлттың мүшесі. Сондықтанда, ол адам өз заманында алдымен мемлекетіне қызмет етуі тиіс. Қоғам өміріндегі әр бір адамның іс-әрекеті дұрыстығымен елге пайда әкелмек. Өзінің «Жан жүйесі» еңбегінде Жүсіпбек Аймауытов осы мәсегені талдаған «Әр адам әлеуметке мүше болғандықтан, әлеумет ісіне көмектес болуға міндетті. Көмектес болу үшін өнер таңдау қажет».

Әрбір өнер белгілі мінез қасиетін тілейді. Ондай қасиет болмаса қызмет жемісті болмайды. Белгілі бір өнерге арналып, бейім бола туған адамда ондай қасиет анық байқалады... Қиыншылығы мол заманда өмір сүрген қазақ баласы үшін өмір жолындағы өнер түрлері бойдағы қасиетпен, қабілетпен елге қызмет ету. Батырлар, ақындар мен жыраулар, шешендер, күйшілер осы жолмен өмір сүрген қазақ жастары. Жүсіпбек Аймауытов қазақ тарихындағы ұлт тағылымын зерделей отырып, оның бойындағы идеяны, өзі өмір сүрген қоғамдағы қазақ жастарына, бүгінгі біздерге ұсынады. Әр заманда өнер түрі өзгеруі мүмкін, қанша өзгергенімен сол өнерді, білім үлгілерін, ғылымды меңгеруге қажет адам бойындағы қасиет біреу, мінез өзгермейді. Тарихтағы ұлт пен ұлт тұлғаларының мінезі жоғалмайды керісінше уақыт өтсе де, заман өзгеріп, заң мен өнер түрлері де оның құндылығы мен қажеттілігі арта түспек.

Қазақ өмірінде қасиеті мол дүние шаңырақ. Қазақтың шаңырағы тарихта өз қасиетін көрсетті, шаңырақтың аясынан шығып қоғам өміріне құш беретін әдеп үлгілері ел рухының тазалығы. Шаңырақ зәулім үйдің шатыры емес, ол қазақтың киіз үйін бекітіп тұрған нәрсе. Шаңырақ болмаса үй құралмайды, үйдің барлық бөлігі шөгесіз, сылаусыз, тіреусіз шаңыраққа бекіді. Қазақ киіз үйдің құрылымы мен отбасылық өмірдің құрылымын қатар суреттеген. Қазақша шаңырақтың биік, әрі берік болуы ұғымы бар. Бабадан атаға, атадан балаға, баладан немереге ауысып отыратын отбасылық тәрбие, дәстүр, мәдениеттің символы осы шаңырақ. Сондықтанда қазақ шаңырақты құрметтеп, таза ұстап оны жалғастыру

ұстаздары билер, жыраулар болды. Ұлттың даналық мектебінің ұстаз тұлғалары жастарды қоғамдық өмірге тәрбиелеп отырған. Алаш зиялысы Х. Досмұхамедұлы былай деп жазады. «Халықтың құлқы, мінезі, ойы заманындағы әдебиетінен білінеді. Әдебиет – халықтың түрлі қимылдарының айнасы... Осы әдебиетті тексеріп отырсақ, қазақтың өткендегі құлқы, мінезі, заманындағы күйініші, сүйініші, арасында болған түрлі әлеумет қимылдары анық сезіледі. Заманымыздағы түрлі қимылдардың жаман-жақсы мінездердің құр өз-өзінен пайда болмай, өткен заманмен тамырласып жатқаны байқалады». Әдебиеттің халық арасында өмір сүруі үшін мәдениет болуы қажет. Мәдениеттің түпкі мағынасы жан мен ар

ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕНІҢ ҚАДІР- ҚАСИЕТІ

дәстүрін ұрпағына жүктеп отырған.

Киіз үй, үйдің шаңырағы қазақ ұлтының мемлекетшілдік санасының, елдік рухының, тәуелсіздік идеясының символы.

Көшпелі ел тұрмысының рухы қазақтың қасиетті дүниелерінде. Олар шаңырақ, бесік, домбыра, ат үстіндегі ер, қамшы, найза. Бұларды ұрпақ қанша ғылымы мен техникасы дамыған уақытта өмір сүрсе де ұмытпауы қажет. Ата-бабаларымыз ұлттың негізгі мұрасы жерді (ұланғайыр даланы) ат үстінде жүріп қорғаса, қазақ ерлерінің ат

тазалығы және содан туындайтын рух мінсіздігі. Қазақ ұлтының бала тәрбиесі жанды жетілдіру ісі деп айтсақ, одан жоғарыда айттып өткеніміздей ең тарих, жер, рухани өмір, болашақ туралы берген білімінің, үлгі еткен өсиетінің философиясын көреміз. Бесіктен бастап, қоғам өміріне араласқанға дейін балаға үйретілген дүниелер мен қазақ даналарының рухани мектебінде халыққа үйретілетін даналық тәжірибелері бір-біріне қайшы келмеген. Отбасында үйретілген тәрбие, өнер, білім баланың ұлт зиялы



үстінде көз ілмеген күндері аз болмағандығы ұрпаққа белгілі.

Қазақ ұғымында баланың жан дүниесі мен дене бітімінің дұрыс өсуіне жағдай жасау ата-ананың міндеті. Қазіргі уақытта қоғам өмірінде ата-ананың тәрбиесімен қоса, балаға ұлт өнеге үйрететін ұстаз болып отыр. Ұстаздың міндеті-баланың қоғамдық көзқарасының, азаматтық талғамының қалыптасуына, ізденуіне бағыт беру. Ахмет Байтұрсынұлы, «Қазақша оқу жайынан» атты мақаласында былай деген «...бір нәрсені істегенде, сол істі істей білетін адам істесе, шапшаң да, жақсы да істейді. Бұл жалғыз қол ісі емес, ми ісінде де солай. Мал бағатындар мал бағуын жақсы білуге керек, ел бағатындар ел бағуын жақсы білуге керек. Бала оқытатындар бала оқытуын жақсы білуге керек. Бала оқытуын жақсы білмейін деген адам, әуелі балаларға үйрететін алдымен өзі жақсы білуге керек, екінші, баланың табиғатын біліп, көңіл сарайын танытын адам боларға керек. Оны білуге баланың туғанынан бастап, өсіп жеткенінше тәнімен қатар арқылы қалай кіретін жолын білуге керек. Баланың ісіне, түсіне қарап, ішкі халінен хабар аларлық болу керек...»

...болыстық та, билік те, халықтық та оқумен түзеледі. Қазақ ісіндегі неше түрлі кемшіліктің көбі түзелгенде оқумен түзеледі». Оқу баланы өмірге икемдейтін нәрсе, сондықтанда оқытушы балаға білім беру алдында қоғамға жауапты адам. Оқу сапасы оқытушының біліктілігі мен оқу жүйесінің баланың жағдайына қайшы келмеуінде. Оқытушы ұстаз ел мен баланың жағдайын қатар зерделеп, қатар біліп отыратын адам болуы қажет- деген алаш зиялыларының сөзі бүгінгі уақытта да өзекті.

Қазақ баласының жігерлі, өмірге сауатты қарауының негізгі себебі, тарихта халық

ретінде қалыптасып, білім алуына ықпал еткен. Бір сөзбен айтқанда, қазақ ұлты бала тәрбиесінде оның бойында қабілет, зеректік, зейін, есте сақтау, түсіну, қабылдау, пайымдау, баяндау, ойлау сынды қасиеттердің қалыптасуына ерекше мән берген. Осы қасиеттерді өмір табалдырығын аттаудағы баланың негізгі құндылығы, тәрбиенің қазығы деп түсінген. Халел Досмұхамедұлы айтқандай, «Қазақ баласын тәрбиелеуде дыбыстық ырғақтардың басты орынға шығуына, сірә, халық әдебиеті мен халық әуендерінің кең тынылып, дамуы және қазақтардың өмірдің көз-келген жағдайында өлең шығарып, өн айтуы бір себеп болса керек». Кез-келген жағдайда өмірдің болмысын бейнелейтін суырып салмалылық, ақындық, күйшілік, шешендік қазақтың бірлігін сақтап, рухын нығайтқан. Ұланғайыр даланы ұрпаққа мирас етудің басты мәні діл мен тілдің тұтастығында, дәстүр мен діннің бір, әрі таза болуында.

Жан мен тән саулығы, сол арқылы адамның денсаулығын қамтамасыз ету қазақтың ұлттық тәрбиесіндегі басты орынға ие мәселе. Себебі, он екі мүшесі сау, ақылды адам мемлекетіне пайда әкеледі. Кез ұшындағы жауды жазбай таныған қазақ батыры алдымен ақыл мен күштің иесі, оның он екі мүшесінің саулығы ел мүддесі ісінің атқарылуына демей болды. Бұдан ұғынатынымыз әрбір адамның жөке басын қорғап (тәрбиелеп), дұрыс өмір сүруінің, еңбекқорлығының нәтижесінде мемлекет күшейеді, қоғам күшті болады. Мемлекет тәуелсіздігінің негізінде ел болмысының, ұлт рухының, халық бірлігінің жатқандығын осыдан-ақ байқаймыз. Бұған мысалды өріден іздеудің қажеті жоқ, жастарымыз ұлттық тәрбиенің қасиетін жете түсінуі қажет.

ЗАПРЕТЫ КАЗАХОВ

Древние жители Великой степи за века выстрадали своеобразные правила поведения. Запреты - одна из сторон народной педагогики тех, кого в мировой истории привыкли называть кочевниками. С их помощью старшие в ненавязчивой форме передавали значимость жизненных ценностей подрастающему поколению. Когда начали появляться и окончательно сформировались запреты, пройдя своеобразное испытательное сито времени, неизвестно. Одно ясно: народ, выработавший эти правила жизни, относился к существованию на земле, глубоко философски и ясно осознал хрупкость бытия. Люди понимали, что человек является частью вселенной. И исходя из этого, и были выработаны правила разных сторон жизнедеятельности которых, как они считали, должны придерживаться все, в том числе и те поколения, которые будут приходить после них и уходить после них в вечность, передавая друг другу эти правила жизни как духовную эстафету. Ибо они верили в правильность выбора своей роли на этой земле. Таким образом, запреты служили людям неким комплексом правильного поведения в океане событий и оберегали их от неправильных поступков.

То, что запреты имеют довольно большой возраст, подтверждают и письменные источники. Император Византии Юстин в 568 году послал своих представителей к Истеми, кагану Западного Тюркского каганата, где приводит интересное сообщение о том, что Земарху и другим послам по прибытии в Орду кагана пришлось пройти особый обряд: прохождение сквозь огонь для очищения от джиннов и чертей. И итальянец Плано Карпини, побывавший в XIII веке в Центральной Азии, писал: «...они имеют некоторые предания о том, что называют грехами, измышленные ими самими или их предшественниками. Одно состоит в том, чтобы вонзять нож в огонь, или также каким бы то ни было образом касаться огня ножом, или извлекать ножом мясо из котла, также рубить топором возле огня, ибо они веруют, что таким образом должна быть отнята голова у огня; точно так же опираться на плетвь, которой погнают коня (они ведь не носят шпор); точно так же касаться стрел бичом; точно так же ловить или убивать молодых птиц, ударять лошадь уздой; точно так же ломать кость о другую кость; точно так же проливать на землю молоко или другой какой напиток или пищу, мочиться в ставку, но если кто это сделает добровольно, его убивают, если же иначе, то им должно заплатить много денег колдуну, чтобы он очистил их и заставил также ставку и то, что в ней находится, пройти между двух опней, а раньше, чем она будет очищена, никто не дерзает войти в нее и унести из нее что-нибудь. Точно так же, если кто наступит на порог ставки какого вождя, то его умерщвляют».

Запреты нарушались безнаказанно только особыми людьми. Их в народе называют сал и сэре, которые в одном лице объединяли певцов, композиторов, актеров, мимов, фокусников, танцоров и акробатов. Именно им было свойственно несоблюдение нормативных обычаев, для которых игра являлась образом жизни, а образ жизни игрой, что позволяет судить об их пограничном местоположении не только между жизнью и искусством, но и между «земным» и «неземным», бытием и небытием. Однажды великий сэре Таттимбет, чтобы облегчить страдания старика, скорбевшего по поводу кончины единственного сына, исполнил свой кюй, сидя на пороге юрты. Порог жилища для традиционного миропонимания являлся местом священным, служащим границей между своим и чужим мирами. Другой раз он прибыл на ас - поминки деда поэта Абая - Ускенбая - верхом на коне с раскрытым зонтом над головой. Хотя обычай и требует, чтобы приехавшие спешили, подъехав к месту, где проходит тризна. Естественно, правила дополнялись другими поколениями, которые в свою очередь проходили свой жизненный путь, зарабатывая свой опыт. Одно неизменно: преемственность продолжается и по сей день. Например:

Не плюй на землю - потому что Земля мать, а в лицо матери не плюют;

Не наступай на хлеб - потому что хлеб всему голова, она священна;

Не играйся с головным убором, не дари свой головной убор - тебя покинет везение.

Жизнь казахов всегда была многогранной. И поэтому запреты можно расклассифици-

ровать, обозначив все стороны жизнедеятельности. Живя по большей части в суровых погодных условиях, казахи выработали свои правила выживания. Отсюда берут свое начало понимание бытия основой которого является человек, уважение и беспрекословное подчинение младшего старшему. Почитание старших - золотое правило для кочевников. Оно отражалось во всех сторонах бытия. Неукоснительная приверженность этому правилу диктовалась самой жизнью степного народа, где без такого правила было трудно выжить. Это золотое правило прошло испытание веками на прочность. Казахи и сегодня говорят со старшими на «вы». Человек - вот главная ценность казахского мировоззрения. Это подтверждают и запреты, вот их малая часть:

Жасы үлкеннің сөзін белме - в разговоре не перебивай старших;

Жасы үлкеннің жолын кеспе - не пересекай дорогу старшему;

Ата-анаңа қайда барсыз деп сұрама - не спрашивай родителей, куда они идут;

Үлкенге сыртыңды беріп отырма - не садись спиной к старшему;

Кісі жолын кеспе - не переходи дорогу перед старшим;

Қонаққа берер затты сол қолмен берме - то, что даешь гостю, не протягивай левой рукой.

Казахи издревле чувствовали себя частью вселенной. Надпись, сделанная на каменной стеле в VIII веке, гласит:

«Когда вверху возник свод Неба голубой, А бурая Земля раскинулась внизу,

Меж ними род людской был утвержден и жил».

Это говорит о том, что предки казахов поклонялись всему светлому - Тенгри. Они верили, что он находится высоко в небе. Верили, что в том, что есть день и есть ночь, тоже кроется что-то потустороннее. Почитали Солнце и Луну священными. Следующие запреты имеют корни именно в этих верованиях:

Айды нұқып көрсетпе - не показывай пальцем на луну;

Жұлдызды санама - не считай звезды;

Қараңғыда киіз қақпа - не встряхивай кошму ночью;

Түнде судың бетін ашық қойма - не оставь лай воду открытой на ночь;

Түнде шаш алма - не стриги волосы ночью;

Түнде үй сыпырма - не подметаю дом ночью.

Люди степи всегда нуждались в огне, чтобы приготовить пищу, согреться в зимние холодные ночи, а вода была источником жизни. Поэтому они больше всего ценили огонь и воду. Казахи верили, что в них есть некое священство, отсюда и их почитание огня и воды.

Отпен ойнама - не играй с огнем;

Отты аттама - не переступай огонь;

Отты теппе - не пинай огонь.

Казахи всегда с трепетом относились к пище. И так как по большей части они вели скотоводческую деятельность, то этим и объясняется особое почитание молочного продукта. Поэтому истина и добро всегда обозначались белым, а неправда и зло черным цветами. И конечно, хлеб был самым уважаемым продуктом. Есть древняя поговорка: «Ты не выше хлеба», которая доказывает важность этого продукта в жизни казахов. Все это обуславливает появление запретов, касающихся пищи несущих в себе большую воспитательную нагрузку.

Ақты тепке - не выливай молочное;

Ертеңгі асты тастама - не оставляй завтрак несъеденным;

Нанды теңкеріп қойма - не переворачивай хлеб;

Тұзды баспа - не наступай на соль.

Главным требованием казахов у молодоженов было и остается по сей день почитание родителей со стороны супруга. Таким образом изначально старались сохранить семью, которая в кочевнической жизни была главным инструментом бытия. Для этого посредством запретов заранее воспитывалось правильное поведение в отношении к родителям будущего спутника жизни, к мужу и жене. Также этими запретами охра-

Воспитываясь в казахском ауле,

я освоил и основные казахские запреты.

Эти каноны поведения мудры и убедительны.

Знать их не мешает и инациональным гражданам.

Герольд БЕЛЬГЕР, писатель

Из книги «Казахское слово».



няли их от всяких несчастий.

Ата-ененің төсегіне отырма - не садись на постель тестя и тещи, свекра и свекрови;

Жас босанған ананы түнде суға жіберме - молодую роженицу не посылай ночью за водой;

Күйеуіңнен бұрын жатпа - не ложись раньше мужа.

Свое отношение к дому, юрте как к одному из священных атрибутов жизни на земле казахи опять же выразили в запретах. Это было обусловлено тем, что именно в жилище человека сходятся все вопросы человеческой жизни. Например: запрещается бежать в сторону дома, потому что в старину, если бежали или скакали в сторону аула, это означало, что идет враг или кто-то скончался.

Босағада отырма - не садись у порога;

Босағаға тұрма - не наступай на порог;

Есікті құшақтама - не обнимай дверь;

Үйге қарай жүгірме - не беги в сторону дома.

Поведение человека всегда было его лицом в обществе. Многовековой жизненный путь казахов выработал определенный свод правил этики поведения в обществе. Через запреты казахи преподносили подрастающему поколению уроки, чего можно делать, а чего нельзя, потому что за каждым поведением стоит та или иная неприятная сторона бытия. Например: нельзя упираться руками в бедра или рвать на себе волосы, потому что именно так казахские женщины оплакивают умерших.

Многие запреты были придуманы казахами из понимания необходимости правильного отношения к каждомудневно используемым предметам, так как важность этих предметов очень велика в жизни человека.

Арқанды аттама - не перешагивай через аркан;

Балтаны аттама - не перешагивай через топор;

Дастарқанды баспа - не наступай на дастархан (скатерть);

Ескі сыпырғышты отқа жақпа - не сжигай старую метлу;

Жер - ошақты аттама - не перешагивай через очаг;

Жақын адамыңа пышақ сыйлама - не дари нож близкому человеку;

Кетік кесемен шай құйма - не наливай чай в треснутую пиалу;

Күректің сабын жоғары қаратып қойма - не ставь лопату ручкой вверх;

Қазанды теңкерме - не переворачивай казан;

Құрықтан аттама - не перешагивай через курык (палка с петлей для ловли лошадей);

Пышақты ұшынан ұстама - не бери нож

за конец лезвия;

Пышақтың жүзін жалама - не прикасайся языком лезвия ножа;

Пышақтың жүзін кекке қаратып қойма - не клади нож лезвием вверх;

Сыпырғының басын жоғары қаратып қойма - не ставь метлу вверх головой;

Сыпырғыны терге қойма - не клади метлу на почетное место в доме;

Таяқ таянба - не опирайся на палку;

Ыдысты теппе - не пинай посуду.

У казахов отношение к религии в первую очередь было отношением к мирозданию. Запреты, касающиеся религии, были отражением взгляда к миру, где человек является каплей в великом море вселенной, и для того, чтобы он не забывал об этом.

Айтпа кір жума - не стирай белье в пост;

Құранды баспа - не наступай на Коран;

Құранды жерге тастама - не оставляй Коран на земле;

Құранға отырма - не садись на Коран;

Намазды белме - не перебивай молитву.

Особое почитание колыбели связано с тем, что именно с ней связано начало человеческой жизни. К колыбели относятся очень трепетно еще и потому, что первой радостью для казахов всегда является рождение ребенка.

Бесікті ашық қалдырма - не оставляй колыбель открытой;

Бесікті көрінгенге берме - не давай колыбель кому попало;

Бесікті сатпа - не продавай колыбель;

Бос бесікті тербетпе - не раскачивай пустую колыбель.

Запреты, касающиеся кончины человека, тоже появились, чтобы дать знать, что и в такой тяжелый момент человек должен остаться человеком. Быть сдержанным и стойко принять неизбежное.

Бейуақытта адамға көңіл айтпа - не высказывай соболезнование вечером;

Бейітке қолыңды шошайтпа - не показывай пальцем в сторону кладбища;

Бейіт тұсынан шауып етпе - не скачи на коне мимо кладбища;

Қайтыс болған кісінің қабірін баспа - не становись на могилу;

Мүрдеде күректі екінші адамға қолмен берме - при захоронении покойника не передавай лопату из рук в руки.

И сегодня казахи живут, руководствуясь этими правилами, которые прошли испытание временем. Таким образом, принимая единые правила поведения на этой земле, казахский народ из века в век несет в себе свое духовное содержание, что и делает его единым народом.

Менингококковая инфекция и меры профилактики



Менингококковая инфекция в быту известна как менингит – инфекционное (заразное) заболевание. Проявляется в виде острого заболевания менингита (воспаление мозговых оболочек) или менингококкового сепсиса (заражение крови), а иногда назофарингита (воспаление слизистой носа и глотки). Первые признаки ничем не отличаются от обычной простуды: насморк, кашель. Затем появляются три главных симптома: высокая температура тела до 38-40 градусов, внезапные приступы рвоты и сильная головная боль. Появляется и характерная для таких больных поза: они лежат, запрокинув голову назад, ноги поджаты к животу. При попытке наклонить голову к груди отмечается сопротивление, напряжение мышц шеи и затылка. Если иммунная система ослаблена, микроб проникает в кровь и на коже конечностей, ягодицах, боковых поверхностях туловища появляется сыпь неправильной звездчатой формы пурпурно-красного цвета, не исчезающая при надавливании.

КТО ЯВЛЯЕТСЯ ИСТОЧНИКОМ ИНФЕКЦИИ?

Источником инфекции может быть больной человек и носители менингококка. Наиболее опасны носители (внешне здоровые люди, имеющие микробы в организме). Опасность носителей менингококковой инфекции объясняется тем, что они сами не болеют, но могут заражать окружающих. Менингококковая инфекция встречается повсеместно, во всех странах мира. Заболеваемость повышается в зимне-весенний период, чему способствует скученность людей в общественных местах, транспорте, недостаточное нахождение на свежем воздухе.

КАК ПЕРЕДАЕТСЯ ЗАБОЛЕВАНИЕ?

Путь передачи инфекции – воздушно-капельный (при кашле, чихании, разговоре). Возбудитель – менингококк крайне неустойчив во внешней среде, быстро погибает при охлаждении и высушивании, при кипячении – за 30 секунд. Микроб проникает через слизистые оболочки верхних дыхательных путей в организм здорового человека при длительном и тесном общении с источником инфекции (рядом спят, принимают пищу, учатся, воспитывают). От момента заражения до начала заболевания проходит от одного до десяти дней. Больной заразен для окружающих с первых дней болезни.

КАКОВЫ МЕРЫ ПРОФИЛАКТИКИ?

Избегайте: переохлаждений, поездок в общественном транспорте, посещениях зрелищных мероприятий, магазинов, парикмахерских и других мест массового нахождения людей, гуляйте больше на открытом воздухе. Нельзя забывать и о закаливании: водные процедуры, соблюдение режима дня повышают сопротивляемость организма.

ПОМНИТЕ! В случае простудных проявлений вам необходимо пользоваться марлевыми (одноразовыми масками). В помещении, где находится больной (очаге) необходимо проведение ежедневной влажной уборки, частое проветривание, обеззараживание воздуха бактерицидными лампами, разуплотнение. Все лица, общавшиеся с больным в семье, коллективе, в течение 10 дней подвергаются медицинскому наблюдению, обследованию на носительство менингококков.

Самолечение недопустимо!

Анаргуль ТУКЕЕВА,
врач-хирург поликлиники
АРГУ им. К.Жубанова



ТЕХНИКА МЕН ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ТЕРМИН ТІЛІНДЕ

Жақында «Жұбановтану» зертханасы университет көлемінде циклдық жүйе бойынша өткізіліп жатқан «Профессор Қ. Жұбанов және қазіргі қазақ терминологиясы» атты ғылыми-практикалық семинардың кезекті мәслихатын өткізді. Бұл отырыс жаратылыстану және техника факультеттерінде маман-кадрлар дайындап жатқан оқытушы-профессор құрамының кәсіби-лингвистикалық біліктілігін жетілдіру мәселесіне арналды. Семинарға қатысушылар ең алдымен «Тарихи тұлғалар: Құдайберген Жұбанов» атты хроникалды-деректі телефильммен таныстырылды. Жиналғандар қызығушылығын туғызған бейнефильмнен кейін филология ғылымдарының кандидаты, доцент Б.С.Қарағұлова «Профессор Құдайберген Жұбанов анықтаған терминологияның 10 принципі және ол принциптердің бүгінгі өзектілігі» тақырыбында интерактивті әдіспен баяндама жасап, қатысушылар тарапынан қойылған сұрақ-сауалдарға ғылыми тұрғыдан негізделген тұшымды жауаптар берді. Ал зертхана жетекшісі Б.Баймұханов семинарға жиналған оқытушыларды техникалық терминдер мен кәсіби сөздерге жасаған өзінің сараптамалық шолуымен таныстырса, лаборатория маманы, филология магистрі Ж.Матжан биология, химия пәндеріне қатысты «Жаратылыстанудың тілдік мазмұны» атты ғылыми хабарламасын жиналғандар назарына ұсынды.

Семинар оқытушы-профессорлар құрамының тіл мәселелеріне деген ерекше ынтасы мен қызығушылығын тудырды. Кеңес барысында олар пәндік терминология туралы пікірлерін ортаға салып, қызу талқылады. Техника ғылымдарының кандидаты, факультет деканы А.Ж.Мырзағалиев, техника ғылымдарының кандидаты, доцент, «Автокөлік және жол қозғалысын ұйымдастыру» кафедрасының меңгерушісі, доцент М.Қ.Қуанышев, педагогика ғылымдарының кандидаты, «Дизайн» кафедрасының меңгерушісі Б.М.Моменов, педагогика ғылымдарының кандидаты, химия кафедрасының доценті Б.С.Иманғалиевалар сөз алып, техникалық, жаратылыстану терминдерінің қазіргі таңдағы қолданылу дәрежесі төңірегінде, сонымен қатар, кейбір кәсіби сөздердің күнделікті тәжірибеде қиындық туғызатын тұстарының да бар екенін тілге тиек етіп, өз әріптестерін алдағы уақытта мұндай мәселелерді тіл мамандарын қатыстыра отырып, шешу қажеттігін жан-жақты сөз қылды.

«Жұбановтану» зертханасы өткізген бұл шара семинарға қатысушы профессор-оқытушылар құрамын терминтану жөніндегі мағлұматтарын кеңейтіп, олардың назарын тілдің қолданбалық сипатына аударды, сол сияқты жиынға келген ұстаздар қауымын күнделікті өмірде сөзжасам мен термин мәселелеріне айрықша мән беруге шақырғандай болды. Семинар соңында техникалық және жаратылыстану факультеттерінен жиынға қатысқан профессор-оқытушылар құрамына арнайы сертификаттар табыс етілді.

Өз тілшіміз

Елдің пірі - Сүйінбай

ЖАС АҚЫНДАР АЙТЫСТЫ

ЕЛ АРАСЫНДА ӨЗІНІҢ ЖЫРАУЛЫҒЫМЕН КӨЗГЕ ТҮСКЕН, ҚАЗАҚ АЙТЫСЫНДА ЕРЕКШЕ ТҰЛҒА БОЛА БІЛІП, ЖАСАМПАЗ ЖАМБЫЛ АҚЫННЫҢ ПІРІ, ӘРІ ҰСТАЗЫ БОЛҒАН - СҮЙІНБАЙ АРОНҰЛЫ ҚАЗІРГІ АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ, ЖАМБЫЛ АУДАНЫ, ҚАРАКАСТЕК АУЫЛЫНДА 1815 ЖЫЛЫ ДҮНИЕГЕ КЕЛГЕН. ӘКЕСІ АРОН ЕЛ КӨЗІНЕ ШЕШЕНДІГІМЕН ТҮСІП, АҚЫНДЫҒЫМЕН ДЕ ЕЛ АУЫЗЫНА ІЛІККЕН ДЕСЕДІ. АТАДАН БАЛАҒА ЖАЛҒАСҚАН АҚЫНДЫҚ ӨНЕР СҮЙІНБАЙҒА ДА ДАРЫҒАН. ОЛ ЖАСТАЙЫНАН ЖЫРАУЛЫҒЫМЕН ТАНЫЛЫП, ЕЛ АРАСЫНА АТАҒЫ ЖАЙЫЛАДЫ. СҮЙІНБАЙ - КӨПТЕГЕН ЖЫР-ДАСТАНДАРМЕН ӨЛЕНДЕРІМЕН ҚОСА, РУЛАРДЫҢ БАСЫН БІРІКІРГЕН БИ БОЛА БІЛГЕН. ОСЫ ЖЫЛЫ СҮЙІНБАЙ АҚЫННЫҢ ТУЫЛҒАНЫНА 200 ЖЫЛ.

Осыған орай №37 орта мектепте С.Байішев атындағы қалалық кітапхананың ұйымдастыруымен ақындар айтысы өтті. Аталмыш шараға факультетіміздің студенттері де атсалысқан болатын. Олар қазақ тілі мен әдебиеті мамандығының 3 курс студенті Қайрат Қойшыбаев пен қазақ филологиясы мамандығының 2 курс студенті Қайырхан Жұбаниязовтар. Ақындар Сүйінбайдың мақамына салып айтысуға тырысты. Барлық ақын алдымен Сүйінбайдің ұлылығын ұлықтап, ұлы ақынды қайтсек мәңгі жадымызда сақтауға міндеттіміз деген өзекті мәселелермен қоса, қазіргі жастардың санасын улаған әлеуметтік желілерде көп отырып, кітапқа көңіл бөлінбей қалғанын алға тартып отырды. Жыр қызығына кіріп кеткен әділқазылар, біздің факультетіміздің қос ақыны Қайрат пен



Қайырханның айтысуына ұсыныс жасап, ортаға шақырды. Қос ақын бұл ұсыныстан бас тартпай бірден келісе кетті. Айтыс барысында бір-біріне сыйластықтарын айта отырып, қоғамдағы өзекті мәселелерді саралап қос ақын бір-бірімен қол алысып достастықпен тарасты.

Сүйінбай Аронұлының 200 жылдығына арналған айтыс қорытындыланып, әділқазы алқасы ақындардың келешегіне сенім білдіре отыра, жастардың болашағына ақжол тілеп, барлық ақынды үздік деп танып, Мақтау қағаздары мен естелік ретінде кітаптар сыйға тартылды.

Нүрөділ ЕЛАМАН,
қазақ филологиясы мамандығының
1 курс студенті

Қазақстан Республикасының
Мәдениет және Ақпарат Министрлігі
Ақпарат және Мұрағат комитеті
Мерзімді баспасөз басылымдарын
және ақпарат агенттіктерін есепке
алу туралы 2014 жылғы 12 ақпанда
тіркеліп №14155-Г куәлігі берілген

Бас редактор
Кужахметова Д.Т.

Меншік иесі:
Қ.Жұбанов атындағы Ақтебе
өңірлік мемлекеттік университеті

Газет ЖШС «Хабар Сервис» баспа-
насында (Ақтебе қаласы, Смағұлов
кешесі, 9 «К» басылады.
Тел: 8(7132)545-545, 400-400.

Тапсырыс №4. Таралымы 3000

Біздің мекен-жайымыз:
030000, Ақтебе қаласы, Ә. Молдағұлова кешесі 34
үй. 2-қабат, 200 ° белме. Келемі 2 баспа табақ.
Газет айына 2 рет шығады.

Газет редакциясына келіп түскен қолжазбалар
мен фотосуреттер қайтарылмайды.